

suis, verbis vanis et otiosis intendentes. Vidi ergo daemone, retro altare juxta parietem, sedentem et scribentem scurrilitates et verba otiosa quae loquebantur. Dum vero deliberarent surgere, et regulares Horas cantare, tertio enim id fecerunt, hebetatus diabolus ignorabat quid ageret, vel quid scriberet. Tandem surgentes et orationi operam dantes, poeniterunt coram Deo, eo quod male egissent. Cumque diabolus vidisset, tantas negligentias tam parva satisfactione esse deletas, indignans et furore plenus, chartam quam scripserat, manibus et dentibus discerpens, adeo fortiter traxit, quod cervicem suam retro percussit ad parietem, et valide allisit. Hac, inquit, de causa me ridere vidisti. »

Alio tempore praeteriens quidam frater ante illum, vidit eum abigere a se quosdam spiritus invisibiles, et in despectu illorum festucas detruncare : inde alios ad se vocare, assurgere et congratulari. Oratione autem **145** completa, interrogavit eum frater ille quid hoc fecisset. Cui sanctus : « Illi, inquit, spiritus quos adjiciebam, daemones erant, volentes impedire orationem meam; et illi quibus applaudebam, angeli sancti erant, qui me consolabantur. »

Nocte quadam, dum post Matutinos orationi vacaret, apparuit ei anima abbatis Nigellae, benedictionem et orationum suffragia postulans ab eo, eadem quippe hora migraverat a corpore; ipse autem eam devotissime Deo, cui omnia vivunt, commendavit; mane facto indicavit priori, et fratribus, quod abbas Nigellae migraverit a saeculo. Qui ad monasterium praedictum mittentes, invenerunt abbatem eadem hora defunctum fuisse, qua viro sancto apparuerat anima ipsius. His et aliis quam multis virtutibus, beatus Petrus longe lateque celeberrimus habebatur.

IX. In territorio Lingonensi exstat monasterium feminarum famosissimum, quod Juliaceum. a Julio Caesare dictum est. Hujus monasterii sacratissimus conventus, patre spiritali orbatus, ab abbate Molismensi, ad quem locus ipse pertinet, beatum Petrum sibi in pastorem dari summis votis efflagitabat; cupiens cum sancto sanctus esse, et cum viro innocente innocenter vivere. Verum abbas Guido, qui tunc Molismensi praerat Ecclesiae, petitioni huic noluit praebere assensum; loco illi volens praeficere alterum. Tandem vero illustris comitis Theobaldi, et Andreae domini Baldementi precibus devictus, concessit, et eum ad se venire concite praecipit. Qui vicino pede obedientiae iter arripuit, et versus Molismum ire festinavit. Et cum die jam inclinata, ad vadum Riceii, **146** qui locus a Molismis duobus milliis distat, venisset, et transvadere voluisset, incurrit in gurgitem, qui fundum non habere dicitur : in quo mox et puer ejus pedem posuit, aquis interceptus non comparuit. Quod cum vidisset vir Dei, manu sancta elevata, signum crucis edidit; et statim famulus emersit, et alacriter cum illo ad ripam transivit. Tunc obvius factus est ei Robertus miles, ejusdem loci Dominus, qui viri

Dei praesentia laetus effectus, in domum suam deduxit, et splendide refecit. Videns vero puerum ejus madidum, interrogavit per quem locum transvadasset. Vir autem Dei narravit qualiter periculum evasisset. Stupefactus miles gratias egit Deo, qui sanctum suum liberaverat; asserens, quod nemo unquam per locum illum transisset. Die autem sequenti venit Molismum, et commissa est ei ab abbate cura et providentia Juliacensis Ecclesiae. Ad quod veniens, velut angelus Domini de caelo missus, cum gaudio et devotione susceptus est. Ingressus est itaque Jacob noster tabernaculum suae Rachelis; ingressus est in locum tabernaculi admirabilis, et usque ad domum Dei sui. Sic sic conjuncta est humilitatis viola rosis poenitentiae et martyrii, et liliis pudicitiae et virginitatis, quae plantaverat in horto Juliaci dextera hortulani coelestis. Nempe floribus Juleii nec rosae, nec lilia desunt. Sic sic recordatus Dominus misericordiae suae, et veritatis suae, secundum quod promiserat per prophetam, dedit in solitudine spinam et cedrum, myrtum et lignum olivae (Isa. xli). Spinam nempe se exhibuit beatus Petrus, peccatores redarguendo; cedrum, coelestia contemplando; myrtum, infirmis compatiendo; olivam, misericordiam miseris impendendo. **147** Itaque beatus Petrus locum sibi a Deo praedestinatum ingressus, proficiebat de virtute in virtutem, de virtute actionis in virtutem consurgens contemplationis. Tantam denique gratiam Dominus servo suo contulerat, ut multoties, tanquam verus propheta, quae futura erant, indubitanter enuntiaret. Si quis quoque peccata sua illi confiteri voluisset, aliquodque peccatum oblitus forte fuisset, ille Spiritu sancto praescius, in continentem revelabat.

X. Infirmata est aliquando quaedam sanctimonialis in praedicto monasterio, et infirmitas ejus ad mortem. Quae confessa viro Dei peccata sua, unum per negligentiam oblita fuit confiteri delictum. Quod beato Petro non post multum tempus revelatum est, cum pro anima illius oraret. Quadam vero nocte ei apparuit praefata monialis, cum tanto clamore confitens peccatum suum, ut vir Dei aestimaret, illam auditam fuisse ab omnibus qui aderant. Sanctus autem indixit ei poenitentiam tanquam si adhuc viveret, septem scilicet poenitentiales psalmos, quos ipse pro anima ejus recitavit coram Deo cum tanta cordis compunctione, ut rivus lacrymarum ejus, omnibus manifestaret ubi in orationem proecubisset.

Fecit ergo sibi oratorium juxta ecclesiam, in cimiterio, ubi orationi et contemplationi, vigiliis et jejuniis vacabat die ac nocte; veniebantque frequenter ad eum animae poenitentium, orationum suffragia deposcentes. Ibi quoque visione et colloquio sanctorum fruebatur angelorum, qui eum sepius de coelestibus instruebant et futura praedicebant.

148 Cum sancta Humberga soror beati Bernardi

qui primis abbas Claravallis exstitit, longa infirmitate fessa, finem vitae praestolaretur, venerunt ad eum fratres sui, et alii quamplures religiosi viri, cupientes ejus sanctissimo transitu interesse. Inter quos aderat beatus Petrus, qui tertia die, post Completorium visitans eam, et videns quod nondum migraret, benedicens ac signans eam, cubitum revertebatur cum Vincentio capellano suo. Obvius ergo factus est ei angelus Domini, in locutorio claustrum, dicens : « Revertere cito, quia modo migrabit sancta illa anima de corpore. » Respondit ei sanctus : « Quid faciam, quia foris sunt religiosi viri, qui ad hoc venerunt, ut videant finem ejus, et jam dormiunt. » Cui angelus : « Ergo, inquit, vadam excitare illos, tu cito revertere. » Regressus ergo angelus Domini, percussit super tabulam tam valide, ut qui obdormierant, excitarentur, et tremefacti surgerent. Concurrentes igitur ad videndum sanctae animae illius egressum, devotissime conveniunt.

XI. Igitur beati viri fama per universam Burgundiam crescebat, ita ut multi ad eum nobiles viri, ac feminae benedictionis gratia convenirent. Inter quos advenit quaedam nobilis matrona, ut confiteretur peccata sua; quam sequebatur canis niger, quem nemo videbat nisi solummodo Pater sanctus. Quae cum peccata confiteretur, percussit eam virga sanctus Dei, poenitentiamque injunxit; ac sic daemone qui in similitudinem canis videbatur disparuit.

Sed ille magnus ac venerabilis Theobaldus, comes Campaniae, cum magno apparatu venit ad eum, orans et petens benedictionem ab eo. Et cum ab eo letus discessisset, **149** misit denuo ad eum uxorem suam in utero habentem : quam cum sanctus intuitus fuisset, denuntiavit ei quod filiam pareret, quae Franciae domina futura esset. Quod postea factum est; nam gloriosus rex Ludovicus (59) illam duxit uxorem, et secundum verbum viri Dei, dominium regni obtinuit.

Sed et illud non praetereundum quod sanctis altaribus insistens, saepe visus est nonnullis, quasi cubitum a terra in sublime elevari angelorum sine dubio manibus sustentatus, quorum vitam in terris positus imitabatur.

Quidam conversus, Geraldus nomine, de alto cornuens, totus corpore comminutus exanimatus est. Cujus corpus in sacco posuerunt, et beato Petro obtulerunt. Qui lacrymis et orationibus ad eum fuis, vitam ei et sanitatem obtinuit.

Die quodam sanctae Parasceves, post peracta sollemniam, Vincentius capellanus ejus dixit ei : « Vidi hodie, serve Dei, dum sancta mysteria celebrares, lumen splendidum circa te fulgere, et cereos clariori quam solent igne rutilare. » Cui sanctus : « Praecipio tibi, ait, in nomine obedientiae, ut quantum vixero, haec nemini loquaris. » Jam quippe ho-

(59) Clar. *Philippus*. Vide praefationem.

minum gloriam devitabat, quod virtutes suas ut vitia latere volebat.

XII. Cum igitur beatus Petrus, quamplurimis virtutibus atque miraculis effulsisset, auctore Deo, de eo aliquid melius disponente, cecidit in infirmitatem, qua et mortuus est. Tunc frequenter vocabat ad se virgines quibus praerat, consolans eas, et docens de regno Dei. Audientes autem eum agrotare plurimi viri religiosi, **150** convenerunt ad eum; inter quos fuit Hatto prior Molismensis, qui cum eo mansit, quandiu supervixit.

Quadam ergo die, dum idem Hatto intraret ad eum, vidit omne cubiculum, in quo jacebat, claritate nimia splendere; quae statim ut idem vir pedem intromisit, disparuit. Qui cum requisisset ab eo causam claritatis, respondit : « Gratias ago Deo meo, qui mihi praebuit testimonium visionis meae. » Angelus enim Domini astitit mihi, praecipiens ut mandem comiti Theobaldo, ne transeat mare, abiens in Angliam, accipere sibi regnum, quia non est ei a Deo praedestinatum.

Audiens autem comes Theobaldus, quod agrotaret homo Dei, misit ad eum capellanum suum visitationis gratia, per quem vir Dei mandavit ei multa secreta, praedicens ei quod cum rege Francorum guerram post paucos annos haberet, de qua victor existeret, si Ecclesias et res earum ab invasione custodiret.

Iterum, cum quadam die intraret ad eum praedictus Hatto, increpavit eum vir Dei, et dixit : « Quare tam cito ingressus es? » Tres virgines, nuper in hac domo defunctae, super torale monasterii stabant modo ante me, tenentes in manibus ramos et flores suaveolentes; et loquebantur mecum de secretis coelestibus, et gloria vitae aeternae. Post haec in exstasi raptus est, et dixit se vidisse duos angelos, tenentes vexillum crucis in manibus, et cantantes : *Popule meus* (Mich. vi). Deinde subjunxit se vidisse daemones, sagittas igneas contra se jacentes, et e contrario sanctos angelos sagittas lucis emittentes, et sagittas diaboli extinguentes.

151 XIII. Ut vero diem ultimum sibi imminere sensit, convocans ad se filias, quas in Christo genuerat, hortabatur eas ad perseverantiam, ad tentationum tolerantiam, dicens quia per multas tribulationes intratur in regnum caelorum. Cumque filiae ejus spiritales coram eo flerent, rogarentque eum ut vitam sibi a Domino, usque ad tempus impetraret, dulciter consolans eas, respondit : « Charissimae filiae meae, nolite impedire desiderium meum; quia si modo non abiero, ad festivitatem sancti Joannis non habebitis me praesentem; si vero inter vos migravero, scitote quia pro vobis ante Deum intercessor existam. » Sed et hoc de Dei misericordia confisus promitto, quod nulla ex his quibus dedi velum, amittet regnum caelorum. Post haec

præfatus Hatto cum monuit quatenus secundum morem religiosorum, redderet claves prioratus sui antequam obiret. Qui respondit : « Nequaquam, sed feram prioratum meum ante Deum, eroque pro illis intercessor, quas curæ meæ commisit Dominus, et protegam locum hunc et habitatores ejus. Et quia tempus meæ resolutionis instat, oleo sancto, secundum morem inungere me festinate. » Itaque olei sancti unctione perunctus, et corporis Domini perceptione munitus, familiæ suæ ultimum valefaciens, simulque benedicens, beatus Petrus plenus sanctitate, et clarus miraculis, de exilio ad regnum, de terra ad cœlum, et de corpore feliciter migravit ad Christum. Cujus corpus Molismensis monachi transferre disponebant, ut apud Molismum sepeliretur; donec dispositione divina per manum Henrici secretarii lugubri conventui sanctimonialium clanculo redditum est. **152** Quod illæ, velut manna de cœlo excipientes, super illud irruentes lacrymis rigare contendebant, plangentes se amisisse pastorem piissimum, qui tactu suo illas sanabat, orationibus Deo reconciliabat, colloquio fovebat, meritis protegebat. Celebratis igitur circa corpus de more vigiliis, post peracta missarum solemnia, cum maximo honore, a viris religiosis, juxta altare sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ tumulatur, ubi florent orationes ejus, atque beneficia, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

XIV. Post transitum beati Petri prioris Juliaci, cœperunt multi utriusque sexus, ad ejus tumulum concurrere, optantes ejus meritis peccatorum indulgentiam adipisci, et infirmitatum variarum consequi sanitatem. Puer ergo quidam in officiis monasterii deputatus, diabolo instigante sensum amisit; qui cum magno labore, ad sancti Petri sepulcrum adductus, mox, ut ibi quievit, sensu recuperato, ad propria gaudens et hilaris remeavit.

Mulier quædam e vicinâ, sensu similiter privata, adducta ad sepulcrum Patris sancti, mox ut illud tetigit sanata est.

Quædam monialis Juleii, Prisca nomine, cum pomum comederet, quoddam frustrum ejusdem pomi adhæsit in gutture ejus, ita ut neq̄ sursum, nec deorsum declinare posset. Quæ cum periclitaretur, ducta est ad bustum beati viri, et statim exspuit particulam illam, pomi et liberata est.

Petrus major Castellionis, correptus validis febribus, **153** venit Juliacum, qui cum subter tumulum sancti dormisset, sanitati redditus est.

Henricus capellanus de Fontanis, exhaustus validissimis febribus, sperans ibi vitam finire, fecit se portare Juliacum. Qui cum ad tumbam sancti venisset, et quievisset, redditus est sanitati, in crastinum vero cum missarum solemnia celebrasset, lætus remeavit ad propria.

Quidam vir de vicinia Juliaci, a dæmone arre-

ptus, ululabat ut lupus, rugiebat ut leo, ut bos mugiebat, et omnium imitabatur voces bestiarum, qui vix a pluribus hominibus ligatus, ad sancti viri memoriam adductus est; ibique diu quasi canis latrans, et seipsum discerpens, et inania loquens; tandem meritis servi Dei, post paucos dies a dæmone liberatus, donum salutis adeptus, Dominum glorificans ad propria remeavit.

XV. Archembaudus de Raveriis habebat nodum infirmitatis in gutture, ita ut nullum liquorem glutire posset. Diurno itaque jejunio afflictus, mortis periculum metuens, tumulum viri Dei, ejus beneficia exposcens, devotus adiit; et cum ibi modicum soporatus quievisset, expergefactus, infirmitatem illam cum sanguine expuens, ad propria cum salute reversus est.

Raynaldus presbyter de Saniveio, insanus, et diabolo plenus, clamans, et ululans, et blasphemias loquens, ad bustum viri Dei adductus est. Qui, paucis diebus demoratus ibi, beati Petri orationibus sanitati redditus est.

Puer quidam de Molismis, latrocinio deprehensus, missus est in boias ut in crastinum suspenderetur. Qui tota **154** nocte invocans auxilium beati Petri, mane liberatus est, et glorificabat Deum.

Domina Cæcilia de Barro super Albam venit Juliacum cum oblationibus; sancti sepulcrum adiens, pro sospitate cujusdam neptis suæ orabat: erat enim officio eundi privata. Cum autem reversa fuisset in domum suam, invenit neptim suam ambulantem; et interrogans cognovit, quia die illa et hora convaluerat, qua apud Juliacum posita, beato viro illam voverat.

Die apostolorum Petri et Pauli, puer quidam de grangiis Juliaci mane surgens, antiquum hostem obviam habuit; qui paulatim ei visus est crescere, et caput suum usque ad nubes porrigere, et arripens puerum, nitebatur eum trahere ad se. Exterritus autem puer, et sine sensu factus, retraxit ad se manum suam, quæ adhæsit ei retro post dorsum, ita ut nec movere manum vel brachium posset. Adductus ergo ad beati Petri memoriam, statim ut ibi dormivit, manus et brachii sui officium recepit.

Matrona quædam per singulos annos, in anniversario beati viri, conventum Juliaci pascere consueverat. Quodam vero anno, cum præfata dies immineret, præcepit ministro suo ut videret si in arca tantum frumenti esset, quantum ad refectionem dominarum sufficere potuisset. Qui reversus nuntiavit non haberi in arca plus quam unum cartalum de frumento. Quod illa audiens, valde tristis effecta est. Casu autem in crastinum abiit ad arcam, et invenit eam frumento plenam. Quæ lætior effecta, anniversarium beati Petri devotissime celebravit, cujus meritis repererat in arca sua abundantiam frumenti.

155 Quædam mulier non longe a monasterio habitans, habebat filium parvulum, cui irata dixit: « Diabolo te commendo, puerorum infelicissime. »

Antiquus vero hostis, ad vocem matris manum pueri arripens, cœpit eum trahere ad se. Quod puer sentiens, manum suam ad se perterritus retraxit; quæ tam firmiter pectori ejus adhæsit, ut inde nullo

De anno et die obitus beati Petri Juliacensis prioris observatio.

Diem anniversarium quondam celebrem Natalis B. Petri Juliacensis, notatum haberemus in Juliacensi Martyrologio seu Néerologio, si quod reliquum fecissent tumultus bellici, quibus ipsum etiam Juliacum monasterium funditus eversum est. Conjectura tantum superest ex ejus Vitæ capite 13, ubi morti proximus, astantes suas in spiritu filias, quarum precibus detinebatur in languido corpore, sic allocutus refertur: *charissime filie mee, nolite impedire desiderium meum; qui si modo non obiero, ad festivitatem Sancti Joannis non habebitis me presentem.* Ipsa igitur ejus festi vigilia, adeoque die mensis Junii 23, videtur ad superos emigrasse.

Annum obitus ex ejus Vitæ capite 12 deprehendimus; ubi ex ultima ægritudine decumbens, Hattonem priorem Molismensem sic alloquitur: *Angelus Domini astitit mihi, præcipiens 156 ut mandem comiti Theobaldo, ne transeat mare, abiens in Angliam accipere sibi regnum, quia non est ei a Deo prædestinatum.* Obierat sine legitima prole mascula rex Anglorum Henricus I, anno Christi 1135, Kalendis Decembris, quæ tum in Dominicam incurrebant ut notat Ordericus Vitalis libro Historiæ xiii. Regis soror Adela Stephano Blesensi comiti Theobaldum et Stephanum genuerat. Horum minor natu Stephanus vacuum avunculi sui regnum invaserat; magnoque omnium ordinum consensu, Londoniæ a Guillelmo Cantuariensi archiepiscopo rex susceptus et coronatus fuerat, xviii Kalendas Januarii. Pupugit scilicet hæc rerum mutatio, Stephani novi regis fratrem prius genitum Theobaldum, cognomento Magnum, rei politicæ pariter et militaris scientissimum, qui cum avunculo suo Henrico Anglorum rege junctis viribus, Ludovici Grossi regnum Francicum non semel pervaserat, ut refert Sugerius in Grossi Vita. Dum ergo transitum in Angliam cum exercitu meditatur Theobaldus, ecce admonetur beati Petri Juliacensis nomine, ratum ac placitum Deo esse ut ejus expeditionis consilium deponat. Videtur hoc spectasse Ordericus, cum ait libro illo xiii: *Normanni autem Tedbaldum fratrem ejus (nempe Stephani jam tum regis) apud Novumburgum convenientes, sibi præferre voluerunt. Sed in ipso conventu, a quodam monacho qui Stephani legatus erat, audierunt quod omnes Angli Stephanum suscepissent; eique obedire, eumque sibi regem præficere vellent. Mox omnes annuente Tedbaldo decreverunt uni domino militare, propter honores quos in utraque barones possidebant regione. Tedbaldus igitur, cum major natu esset, indignatus quod regnum non habuerit, ad magna*

modo posset avelli. Quod videns mater ejus, flens et ejulans, adduxit eum ad beati viri sepulturam. Qui mox ut ibi dormivit, manus læsæ sanitatem recepit.

negotia quæ in Gallis eum urgebant, festinavit. Ex his igitur beatum Petrum anno Christi 1136, et quidem mensis Junii die 23 e vivis abiisse statuimus. Unde videre est, longe a scopo aberrasse Angelum Manrique in Annalibus Cisterciensibus, anno Christi 1141, cap. 4, numero 1, ubi ait vixisse adhuc Humbelinam S. Bernardi sororem anno 1140, et haud procul anno 1141 pie in Domino obdormivisse. **157** Nam qui ei morienti adfuit Petrus prior, si obiit Junio anni 1136, quomodo illa quinto post anno adhuc in vivis fuit?

Scio objici posse ex Orderico Vitali, libro xiii, delatum fuisse Theobaldo comiti regnum Angliæ cum Northmanniæ ducatu, anno 1141, cum frater ejus Stephanus Anglorum rex in custodia teneretur, quod ille regnum si B. Petri monitu adire noluit, nihil erit quod Annales Cistercienses de Humbelinæ transitu circa annum illum assignato redarguantur. nec B. Petri obitus in anno 1136, erit defigendus. Pugnavit certe, captusque est rex Stephanus in Hypapante, die secunda Februarii, quæ anno 1141, ut observavit Ordericus ineidebat in Dominicam Sexagesimæ. Vide autem quid addat hic auctor: *In medio Quadragesimæ, principes regionem Moritonie convenerunt, et colloquium de negotiis reipublicæ habuerunt. Ibi Hugo Rothomagensis archiepiscopus, atque Northmanni Tedbaldum comitem adierunt, eique regnum Angliæ et ducatum Northmanniæ obtulerunt. Ille vero tantarum, ut prudens et religiosus, prægravari curarum pondere refutavit; sed Joffredo Henrici regis genero, interpositis quibusdam conditionibus, regium jus concessit, ita videlicet, ut Turonicam urbem quæ de feudo ejus erat, sibi dimitteret, fratremque suum Stephanum regem de vinculis absolveret, et pristinum honorem, quem vivente avunculo suo habuerat, ipsi et hæredi ejus ex integro restitueret.* Ex his intelligere est ad annum 1141, B. Petri obitum non pertinuisse, cum ab eo graviter agrotante monitus sit comes Theobaldus per mensem Junium; hic vero in medio Quadragesimæ, circa Idus Martias delatum sibi regnum in Gaufridum Andegavensem, Henrici Anglorum quondam regis generum derivavit. His adde, prædixisse B. Petrum morti proximum Theobaldo comiti, fore ut post paucos annos bello peteretur a Francorum rege; hoc vero bellum (ex Roberto de Monte) cœpit anno 1140, et triennium tenuit, quod examussim quadrat cum oraculo ante paucos annos edito, anno scilicet 1136, quo (ex nostris calculis) B. Petrus e corporis ergastulo ad cœlites evolavit.